

[Paabøl.]

anføres noget afgørende argument for ophævelse af de nu bestående pengefideikommissers. Disse frembyder, som jeg også nævnte ved første behandling, hverken ved deres antal eller de kapitaler, de råder over, noget samfundsmæssigt problem. Dette er også understreget af professor Borum, der er professor i arveret ved Københavns universitet, i en artikel, han har skrevet i „Juristen“ 1954, pag. 79, og hvorfra jeg med den højtærede formands tilladelse vil anføre et kort citat:

„Forslaget hører ikke til de mere betydningsfulde. Det er vel væsentlig fideikommissbesiddernes ønske om at få fat i (den størst mulige del af) kapitalen og ikke nøjes med den mere beskedne årlige afkastning, der har motiveret forslaget om afskaffelsen af disse fra et samfundssynspunkt temmelig uskadelige fideikommissers.“

Det er, som professor Borum rammende siger, væsentlig fideikommissbesiddernes ønske om at få fat i kapitalen, der har motiveret forslaget, og der er jo fra en vis side blandt besidderne udfoldet en betydelig aktivitet ved fremførelsen af dette ønske.

Vi mener ikke at kunne være fideikommissbesidderne følgagtige heri.

Man har navnlig anført, at kapitalerne er udhulet og stadig udhules ved den inflationsmæssige forringelse af pengeværdien. Men i denne henseende deler disse kapitaler skæbne med de langt større kapitaler, som er anbragt i legater og stiftelser. Der er også gået svindsot i disse kapitaler som følge af to verdenskrige.

Det er en vanskelig, men dog måske ikke uløselig opgave at nå frem til en mere værdifast anbringelsesmåde, og dette spørgsmål må man sikkert før eller senere tage op, men det rækker langt videre end til fideikommisskapitalerne. Man har navnlig i udlandet selskaber for kapitalanlæg, der anbringer deres kapital i en række aktieselskaber af forskellig type og som følge deraf med forskellig modstandskraft overfor vekslende konjunk-

turer, hvorigennem man kan opnå en høj grad af værdifasthed og sikkerhed.

Man har også anført, at fideikommisskapitalerne burde følge de almindelige arveregler, således at en enkelt af en søskendeflokk, i reglen den ældste søn, ikke begunstiges fremfor de yngre søskende. Men denne betragtning kan næppe holde for en nærmere prøvelse, fordi det karakteristiske netop er dette, at besidderne ikke har noget krav på kapitalen, idet de som legatnydere kun har en rentenydelsesret. De har ingen retlig eller moralsk begrundet forventning om at komme i besiddelse af kapitalen. De er ofte ikke engang direkte efterkommere efter opretteren, og en fordeling af kapitalen til opretterens efterkommere efter de almindelige arveregler ville føre til helt andre resultater end det, der opnås ved dette lovforslag.

Ved intestatfideikommisserne, d. v. s. sådanne, hvor successionsordenen svarer til arvelovens almindelige regler, kunne man måske med nogen ret tale om en slags fællesskab til familieformuen, som kunne give en vis begrundelse for ophævelsen. Men netop med hensyn til disse fideikommissers har justitsministeriet, som oplyst i bemærkningerne til lovforslaget, ment sig berettiget til administrativt med samtykke af den nærmeste successor at ophæve fideikommisset, når forholdene iøvrigt taler derfor.

Der skal efter vor mening tungtvejende grunde til at tilsidesætte private viljeserklæringer. Respekten for private viljeserklæringer er en værdifuld bestanddel i vor retskultur.

Det har altid været antaget, at justitsministeriet var berettiget til at ændre testamentariske bestemmelser både med hensyn til forvaltningsmåde og bestyrelse og med hensyn til formålet, når dette formål af en eller anden grund ikke længere kunne virkeliggøres. Både for Københavns kommune og for Københavns universitets vedkommende har man således foretaget sammenlægning af en række smålegater under fælles bestyrelse, og de pågældende legater opløst samlet.